

De klank van gedichten

De klanken die een pratende mens uitstoot, zijn melodieuzer dan menigeen zich realiseert. Luister naar *Different trains* (1988), een driedelige suite voor strijkkwartet en geluidsband, waarin Steve Reich interviews met overlevenden uit de Tweede Wereldoorlog gebruikt als basismateriaal voor een indrukwekkend epos. De muziek volgt de intonatie en het ritme in het relaas van ooggetuigen; de toonhoogte, snelheid en volume in het stuk worden bepaald door de persoonlijkheid en de emotie van de vertellers.

In Nederland wordt een soortgelijk procedé sinds jaar en dag toegepast door Tom America, een bescheiden eenpitter die in de beslotenheid van zijn studio in Tilburg de prachtigste dingen maakt. Op YouTube zijn de geslaagde interpretaties te beluisteren van gedichten van onder anderen Remco Campert, waarbij de maker behalve het compositorische deel tevens het complete instrumentarium voor zijn rekening neemt.

Neem zijn unieke cd *De Kunststof Songs*, een welluidende mixage op basis van het gelijknamige radioprogramma waarin hij stemfragmenten van iconen als Stefan Vanfleteren, Adriaan van Dis en Jan Wolkers versmelt met navnante deuntjes.

Zijn definitieve proeve van bekwaamheid legt America (70) af met de pas verschenen cd *Wonden en brutaliteit*. De droefgeestige Vlaamse dichteres Delphine Lecompte declameert, op de voet gevolgd door de toondichter die haar woorden eigenhandig multi-instrumentaal vertaalt. Het resultaat is verbluffend. Het muzikale tapijt dat America onder de recitatie van de poëtica legt, accentueert, becommentarieert, relativert. Lecompte articuleert achteloos en door het plaatsen van welgekozen akkoorden werpt de componist zich dienstbaar op als transporteur van haar intenties.

De poëzie van de dichteres wordt, zoals America in het begeleidende tekstboekje stelt, gekenmerkt door een diep lijden aan het leven. Zelf spreekt ze van 'een heerlijk wroeten in mijn ziekelijkheid', al kiert tussen haar zwarte gedachtegoed steeds voldoende licht door om uit te zien naar de volgende glimlach.

Volgens America verdient Delphine Lecompte een plaats op het ereschavot naast Arthur Rimbaud, Dylan Thomas en Charles Bukowski. De getourmenteerde dichteres stelt daartegenover dat haar wonden regelmatig tot wonderen leiden.

Klare taal. Wat heet: we mogen

Tom America

gerust van een buitengewoon vruchtbare en bovenal integere ontmoeting der muzen spreken.

RUDIE KAGIE

Tom America: Wonden en brutaliteit
Brokken Records, € 15

Strijd om de banlieue

De betonflats staan er haveloos bij, kinderen banjeren tussen het grofvuil, jongeren dreigen te radicaliseren, agenten patrouilleren in kogelvrij vest: de wijk Montfermeil bevestigt alle vooroordelen over de *banlieues* rondom Parijs, zo toont regisseur Ladj Ly in zijn eerste lange speelfilm *Les Misérables*. De Frans-Malinese filmmaker roept al jaren om aandacht voor de problemen in de voorstad waar hij opgroeide, de brandhaard van de rellen in Frankrijk in 2005.

Naast een spraakmakende documentaire over die rellen gooide hij het ook over een vrolijkere boeg: met *street-artist* JR beplakte hij muren door heel Parijs met posters van gekkebekkentrekkende

Les Misérables.

buurtgenoten. En hij startte een filmproject met scholieren uit de wijk.

Maar het wereldtoneel bereik je pas met een speelfilm, zo leerde Ladj van *La Haine*, de banlieue-misdaadklassieker uit 1995 die hem inspireerde om de camera op te pakken. Of liever gezegd, de vliegende camera; *La Haine* was een van de eerste films waarin met een drone werd gefilmd, toen nog een primitieve. Ladj werd ooit gearresteerd voor het vastleggen van politiegeweld met drones; *Les Misérables* is losjes gebaseerd op die affaire. We zien drie agenten ploeteren en met de botte bijl zwaaien, eerst om een jonge dief te vangen en daarna om dronebeelden van een schietincident op te sporen.

De eenvoudige verhaallijn grijpt Ladj aan om de spanning te laten voelen die hij zelf zo goed kent. Hoe een luchtig gesprekje op het marktplein zomaar kan ontsporen in een massale vechtpartij, of een routineuze controle op drugs in een mishandeling. Daarbij wijst hij geen boosdoeners aan, maar laat hij zien hoe mensen zichzelf dreigen te verliezen als hun omgeving te weinig houvast biedt.

Zo komt *Les Misérables* even strijdbaar uit de hoek als Victor Hugo's gelijknamige roman uit 1862, die zich niet toevallig afspeelt in dezelfde buurt.

MARINUS DE RUITER

Les Misérables draait vanaf 20 februari in de bioscoop.

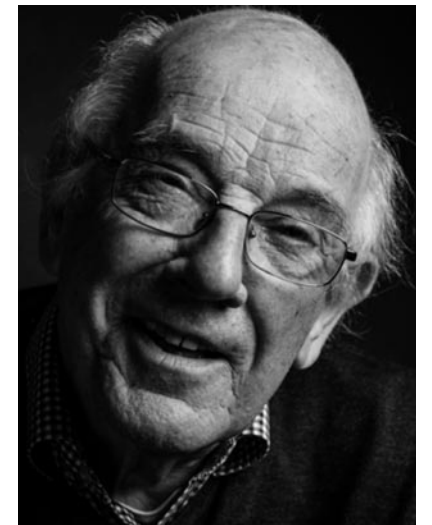
Een mooi leven

Zijn heengaan laat een gapend gat van warmte, liefde en hartstocht achter," zo sprak Ted Dellen na het overlijden van zijn vriend Han Mulder, begin vorig jaar. Kees Hoogduin was zo onder de indruk van wat tijdens de afscheidsbijeenkomst over Han werd gezegd, dat hij samen met Adri Staats een boekje samenstelde. De toespraken zijn aangevuld met bijdragen van

vrienden en collega's uit de journalistiek en uit zijn tijd als directeur voorlichting op de ministeries van CRM, WVC en VWS.

Dankzij zijn ervaring als hoofdredacteur van het *Leidsch Dagblad*, presentator bij *Brandpunt* en *Met het oog op morgen* keek Han Mulder met een scherp analytisch oog naar het politieke bedrijf, schrijft Adri Staats. Het ene probleem behoort tot de waan van de dag en het andere kan een staartje hebben voor het kabinet of het ministerie. En hij had altijd gelijk.

Uit alle verhalen rijst een nostalgisch verlangen op naar de gesprekken en heerlijke avonden die de schrijvers met hem beleefden, maar ook naar de hoogtijdagen van de journalistiek. Bij *Het Parool*, onder hoofdredacteur H.W. Sandberg, zat Han de hele dag te toepen, schrijft Philip van Thijn. Maar plotseling vond ergens in West-Europa een ramp of ander onheil plaats. Han griste een paar dossiers en broodjes mee en stapte in de redactieauto die met chauffeur en draaiende motor wachtte. Diep in

Han Mulder FOTO MET HET OOG OP MORGEN

de nacht kwam hij terug, vaak niet alcoholvrij, maar 's middags viel de krant op de mat met twee pagina's 'van onze 'speciale verslaggever'.

Na de journalistiek kwam de voorlichting. 'Denkt u dat Elco Brinkman zo hoog zou zijn gestegen als Han hem niet terzijde had gestaan?' Vriend Theo Monkhorst beschrijft zijn liefde voor de taal, de fraaie metafoor, zijn soms archaische taalgebruik, niet gespeend van de neiging naar het barokke, als Haagse Columnist. "Mijn vader was een man van het woord," zegt zoon Michiel. "Ik sluit af met de woorden die jij altijd tegen me zei voordat ik de hort op ging: 'Geniet daarboven, maar gedraag je.'"

Een mooi leven, beschreven in een mooi boekje.

ANNEKE GROEN

Perses uitgevers Leiden
ISBN 9789491250 057